

LLYWODRAETH CYMRU
DEDDF IS-DDEDDFAU LLYWODRAETH LEOL (CYMRU) 2012
CANLLAWIAU AR GYFER IS-DDEDDFAU MODEL SET 5:
PROMENADAU

Cyflwyniad

1. Deddf leol a wneir gan gorff statudol, megis Cyngor sir neu fwrdeistref sirol yng Nghymru, o dan bŵer galluogi mewn Deddf Seneddol neu un o Ddeddfau Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw is-ddeddf.
2. Mae is-ddeddfau model yn gweithredu fel templed i Gyngorau pan fyddant yn drafftio is-ddeddfau ac yn nodi geiriad priodol ar gyfer is-ddeddfau mewn perthynas â nifer o bynciau gwahanol. Fodd bynnag, ni ddylid mabwysiadu'r holl fodelau gyda'i gilydd, ond yn ôl yr angen er mwyn mynd i'r afael â phroblem sy'n bodoli eisoes. Dylai Gyngorau nodi bod rhai o'r is-ddeddfau model unigol a/neu eu darpariaethau yn rhai dewisol a dim ond y rhai sydd eu hangen ac sy'n briodol y dylid eu mabwysiadu.
3. Ar ôl i Gyngor gadarnhau bod y broblem y mae angen rhoi sylw iddi yn cael ei chwmpasu gan is-ddeddf model benodol, dylai'r Cyngor ddod o hyd i gopi ohoni ar wefan Llywodraeth Cymru a'i addasu yn ôl ei anghenion. Bydd y nodiadau cyfarwyddyd cysylltiedig yn helpu gyda'r broses ddrafftio. Dylai Gyngorau bob amser ddilyn y weithdrefn berthnasol fel y'i nodir yn Neddff Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012.
4. Argymhellir y dylai Gyngorau ddilyn yr is-ddeddfau model er mwyn lleihau'r risg o broblemau drafftio neu osgoi gweithredu is-ddeddfau nad ydynt yn addas at y diben. Dylid nodi nad yw'r is-ddeddfau model yn rhai gorfodol ac y gellir ychwanegu atynt neu eu diwygio yng ngoleuni profiad ac amgylchiadau sy'n newid ac yn ôl y galw. Fodd bynnag, ceir rhai achosion lle y dylid mabwysiadu is-ddeddfau penodol yn eu cyfarwydd.
5. Dylid darllen y nodyn cyfarwyddyd canlynol ochr yn ochr â '*Deddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012 - Canllawiau, gan gynnwys Canllawiau Statudol, i Awdurdodau Lleol yng Nghymru, Gyngorau Cymuned a Thref, Awdurdodau Parciau Cenedlaethol a Cyfoeth Naturiol Cymru*', a gyhoeddir gan Lywodraeth Cymru. Gellir dod o hyd iddynt ar wefan Llywodraeth Cymru yn:
<http://gov.wales/topics/localgovernment/local-government-byelaws/?lang=cy>
6. Cynlluniwyd y nodyn cyfarwyddyd hwn yn benodol i hwyluso'r defnydd o is-ddeddfau model Llywodraeth Cymru mewn perthynas â phromenadau, a wnaed o dan adran 83 o Ddeddf Diwygio Deddfau Iechyd y Cyhoedd 1907.

Rhagor o wybodaeth/pwyntiau cyswllt

7. Dylid anfon unrhyw ymholiadau am yr is-ddeddfau model hyn i:

Tîm Partneriaethau Llywodraeth Leol
Is-adran Partneriaethau Llywodraeth Leol
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ
E-bost ethicsandregulation@wales.gsi.gov.uk

Y Pŵer Galluogi

8. Mae adran 83 o Ddeddf Diwygio Deddfau Iechyd y Cyhoedd 1907 yn galluogi awdurdodau lleol i wneud is-ddeddfau er mwyn rheoleiddio defnyddwyr unrhyw bromenâd yn eu hardal ac i ddarparu ar gyfer sicrhau trefn ac ymddygiad da at ddiben atal perygl, rhwystrau neu achosion o aflonyddu ar bobl sy'n defnyddio'r promenâd. Efallai yr hoffai cyngor cymuned neu dref sydd o'r farn bod angen is-ddeddfau promenâd ar gyfer ei ardal gysylltu â'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol i gyflwyno ei gynnig, er mai yn ôl disgrisiwn y Cyngor sir neu'r Cyngor bwrdeistref sirol y gwneir unrhyw benderfyniad i wneud yr is-ddeddfau.
9. Nid oes angen i is-ddeddfau a wneir o dan adran 83 o Ddeddf Diwygio Deddfau Iechyd y Cyhoedd 1907 gael eu cadarnhau gan Weinidogion Cymru o dan Ddeddf Is-ddeddfau Llywodraeth Leol (Cymru) 2012. Nodir y weithdrefn ar gyfer gwneud y cyfryw is-ddeddfau yn adran 6 o'r Ddeddf honno, sydd hefyd yn gosod dyletswydd i ymgynghori ag unrhyw un (gan gynnwys, lle y bo'n gymwys, gyngor cymuned) y cred yr awdurdod fod y mater yn debygol o fod o ddiddordeb iddo neu effeithio arno.

Defnyddio'r Is-ddeddfau Model

10. Mae geiriau mewn print italig yn rhoi cyfarwyddiadau ar sut i addasu'r model (e.e. "*rhowch enw*") neu'n rhoi disgrifiad manylach o'r hyn a gwmpesir gan yr is-ddeddf pan fo nifer o is-ddeddfau model yn ymwneud â'r un pwnc.
11. Defnyddir cromfachau sgwâr i nodi:
- (1) geiriau ychwanegol, y gall fod yn briodol eu defnyddio mewn rhai achosion (e.e. "[Y tu allan i'r manau dynodedig]");
 - (2) dewis o eiriau; neu
 - (3) "rhifau y bydd angen eu diweddarau, yn ôl pob tebyg, wrth olygu'r set o is-ddeddfau model (e.e. Atodlen [1])
12. Os bydd yr is-ddeddfau yn cynnwys atodlenni neu fapiau, dylai'r rhain ymddangos cyn sêl y Cyngor.

Darpariaethau dehongli

13. Dylid defnyddio'r ddarpariaeth ddehongli gyffredinol i ddiffinio termau a ddefnyddir sawl gwaith yn nhestun yr is-ddeddfau. Dim ond y diffiniadau yn y rhestr sy'n ymddangos yn nhestun yr is-ddeddfau model a ddewiswyd gan y Cyngor y dylai'r Cyngor eu defnyddio. Os bydd gair a ddiffiniwyd ond yn ymddangos yn nhestun un o'r is-ddeddfau y mae Cyngor yn bwriadu ei mabwysiadu, dylid cynnwys y diffiniad hwnnw yn nhestun yr is-ddeddf berthnasol, fel is-baragraff ar wahân os oes modd.

Cymhwysio ac Atodlen

14. Lle bydd yr is-ddeddfau yn berthnasol i sawl promenâd, dylid eu rhestru yn nhrefn yr wyddor mewn Atodlen i'r is-ddeddfau. Os bwriedir i'r is-ddeddfau fod yn berthnasol i ran gyfyngedig o bromenâd, dylai'r disgrifiad o'r ardal gyfeirio at dirnodau ffisegol y bydd y cyhoedd yn eu hadnabod, a dim ond yn ychwanegol at unrhyw ddisgrifiadau y dylid defnyddio unrhyw gyfeiriadau at ffiniau awdurdod lleol neu gyfeirnodau map AO. Dylai unrhyw fap neu gynllun y cyfeirir ato yn yr is-ddeddfau fod: mewn du a gwyn; o faint addas i'w gynnwys yn yr is-ddeddfau; a dylai ragflaenu sêl y Cyngor. Gellir defnyddio lliw ar gyfer mapiau, ond dylai Cyngorau fod yn ymwybodol y bydd yn rhaid sicrhau bod copïau a argreffir o'r is-ddeddfau ar gael mewn lliw.

Arwyddion

15. Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol osod hysbysiadau mewn mannau amlwg pan gaiff hyn ei grybwyll yn benodol mewn is-ddeddf. Dylai cyngorau hefyd ystyried p'un a fyddai hysbysiadau yn ddefnyddiol i dynnu sylw'r cyhoedd at is-ddeddfau eraill.

Ffioedd a chaniatadau

16. Ni ddylid defnyddio is-ddeddfau i orfodi unrhyw un i dalu ffi i'r Cyngor nac i gyflwyno cynllun trwyddedu neu ganiatadau. Gall gofyniad y dylid talu ffi neu gael caniatâd, o ystyried y penderfyniad yn achos *Moorman v Tordoff* (1908), 72 J.P. 142, olygu y bydd yr is-ddeddf yn *ultra vires* ac yn afresymol.
17. Os mai'r Cyngor yw perchennog neu brydlesai'r promenâd, gall fod hawl ganddo i godi taliadau neu i'w gwneud yn ofynnol i ddefnyddwyr y promenâd feddu ar ganiatadau (yn amodol ar unrhyw hawliau cyhoeddus). Rhaid i unrhyw reoliadau sy'n gwneud taliadau neu ganiatadau neu sy'n eu gwneud yn ofynnol fod yn gwbl annibynnol ar yr is-ddeddfau a rhaid eu llunio gan nodi'n berffaith glir na fydd unrhyw achos o fethu â chydymffurfio yn mynd yn groes i unrhyw ddarpariaethau yn yr is-ddeddfau.

Cerbydau modur

18. Mae adran 34(1) o Ddeddf Traffig Ffyrdd 1988 (gwahardd unigolion rhag gyrru cerbydau a yrrir yn fecanyddol mewn mannau ac eithrio ar ffyrdd) yn nodi bod unigolyn sy'n gyrru cerbyd a yrrir yn fecanyddol, heb awdurdod cyfreithlon - (a) ar neu dros unrhyw dir comin neu rostir neu dir o unrhyw ddisgrifiad arall, nad yw'n dir sy'n ffurfio rhan o ffordd, neu (b) ar unrhyw ffordd sy'n llwybr troed, yn llwybr marchogaeth neu'n is-ffordd gyfyngedig, yn euog o gyflawni trosedd.

19. Fodd bynnag, o dan adran 34 o'r Ddeddf honno, nid yw gyrru cerbyd a yrrir yn fecanyddol ar unrhyw dir o fewn 15 llath i ffordd y gellir gyrru cerbydau yn gyfreithlon arni er mwyn parcio ar y tir hwnnw yn drosedd. Dylai awdurdodau lleol ddibynnu ar Ddeddf 1988 er mwyn gwahardd reidio neu yrru cerbydau a yrrir yn fecanyddol ar bromenâd, a dim ond os bwriedir iddi ganiatáu i gerbydau neu ddsbarthau penodol o gerbydau gael eu defnyddio ar rai rhannau o'r promenâd y dylid mabwysiadu Is-ddeddf Model 6.

Masnachu

20. Mae'r is-ddeddf model hon yn ymdrin â rhwystrau neu niwsans a achosir gan fasnachu neu dwtio parhaus. Dylid ymdrin â rheolaethau mwy cyffredinol dros werthu nwyddau o dan gyfraith masnachu ar y stryd. Er bod y pŵer galluogi yn adran 83 o Ddeddf Diwygio Deddfau Iechyd y Cyhoedd 1907 yn cyfeirio'n benodol at reoleiddio gwerthu a phedlera ar bromenâd, mae'r pwerau i reoli masnachu ar y stryd o dan adran 3 ac atodlen 4 i Ddeddf Llywodraeth Leol (Darpariaethau Amrywiol) 1982 yn fwy cynhwysfawr a dylid eu defnyddio yn lle hynny. Mae "stryd" yn cynnwys traeth at ddibenion Deddf 1982, fel y'i diffinnir ym mharagraff 1 o atodlen 4 i'r Ddeddf.

Dirymu

21. Mae testun yr is-ddeddf model hon, y gellir ei defnyddio i ddirymu is-ddeddfau sy'n bodoli eisoes, yn cynnwys nifer o gyfarwyddiadau y gall fod angen ymhelaethu arnynt:

“rhowch enw” - yr enw perthnasol fydd enw'r Cyngor a wnaeth yr is-ddeddfau, hyd yn oed os nad y Cyngor hwnnw yw awdurdod lleol yr ardal honno mwyach neu os yw bellach yn ddarfodedig.